

Інформаційний лист

Організація та облаштування зон санітарної охорони джерел та об'єктів питного водопостачання

Населення Кіровоградської області забезпечується водопостачанням за рахунок поверхневих та підземних вод (свердловини). За результатами аналізу стану водопостачання Кіровоградської області свердловини використовуються в якості джерел централізованого водопостачання населених пунктів. Під час здійснення державного нагляду (контролю) суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері забезпечення населення питною водою, виявляються порушення вимог санітарного законодавства стосовно відсутності розроблених та погоджених проектів зон санітарної охорони (далі - ЗСО) джерел водопостачання та санітарно-захисних смуг для водоводів.

Кожна свердловина є фактичними «воротами» до підземних вод, через які може відбуватися їх забруднення, як мікробіологічними так і хімічними чинниками, що призводить до погіршення якості підземних вод. З метою забезпечення санітарно-епідеміологічної безпеки та охорони водозаборів від випадкового або навмисного забруднення джерел водопостачання (свердловин), незалежно від форм власності або відомчої підпорядкованості встановлюються ЗСО, для забезпечення особливого режиму охорони вод, що передбачено Законом України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», Водним кодексом України, Земельним кодексом України.

Правовий режим в межах ЗСО визначається постановою Кабінету Міністрів України від 11.12.1998 № 2024, відповідно до статті 93 Водного кодексу України.

Керуючись статтею 93 Водного кодексу України, межі ЗСО водних об'єктів встановлюються органами місцевого самоврядування на їх території за погодженням з державними органами земельних ресурсів, територіальними органами Держпродспоживслужби, охорони навколишнього природного середовища, водного господарства та геології.

У разі розташування ЗСО на територіях двох і більше областей їх межі встановлюються Кабінетом Міністрів України за поданням Мінрегіону та за погодженням Держпродспоживслужби, Мінекоенерго, Держгеокадастром, Держводагентством, Держгеонадрами та відповідними органами місцевого самоврядування.

Усі водозабори повинні мати обладнання для систематичного контролю відповідності об'єму фактичної подачі води проектній потужності водозабору та дозволу на спеціальне водокористування.

Основна мета зон санітарної охорони – охорона джерела водопостачання від забруднення. Розробка проекту зон санітарної охорони проводиться на основі діючих Державних будівельних норм України (ДБН В.2.5-74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди.).

Вони організуються в складі 3 поясів :

перший пояс (пояс суворого режиму), який включає територію розташування водозабірних споруд, майданчиків всіх водопровідних споруд і водопідвідного каналу;

другий і третій пояси (пояси обмежень і спостережень), які включають територію, яка призначається для охорони джерел водопостачання від забруднення, зокрема II пояс зона обмежень, що охоплює територію, в межах якої може здійснюватись бактеріальне забруднення підземних вод, III пояс – зона спостережень на території, в межах якої може статись хімічне забруднення підземних вод.

Для водопровідних споруд, розташованих поза другим поясом ЗСО, а також для санітарної охорони водоводів передбачають санітарно-захисні смуги.

У кожному з трьох поясів ЗСО, а також у межах санітарно-захисної смуги, відповідно до їх призначення, слід встановлювати спеціальний режим та визначати комплекс заходів, спрямованих на недопущення погіршення якості води, відповідно до вимог ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди».

Проект зон санітарної охорони передбачає комплекс заходів, спрямованих для захисту від забруднення всієї області живлення водоносного горизонту.

Однак, першочерговий і найсуворіший комплекс охоронних заходів необхідний безпосередньо на ділянках використання підземних вод для господарсько-питного водопостачання, оскільки забруднення поблизу водозабору може швидко вплинути на якість води, яка відбирається, порушити умови водозабезпечення і викликати інші небажані наслідки.

Згідно з вимогами розділу 15 «Зони санітарної охорони» ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди», межі першого поясу ЗСО підземних джерел водопостачання слід встановлювати від одиночної водозабірної споруди (свердловина, шахтний колодязь, каптаж тощо), або від крайніх водозабірних споруд, розташованих у групі, на відстані:
для захищених водоносних горизонтів – 30 м;

для недостатньо захищених – 50 м.

Територія першого поясу ЗСО повинна бути спланована для відводу поверхневого стоку за її межі, озеленена, огорожена і забезпечена постійною охороною. Оголовок свердловини повинен бути розташований в герметичному павільйоні, який надійно захищає свердловину від зовнішнього забруднення та доступу сторонніх осіб. В обов'язковому порядку свердловина повинна бути обладнана водозабірним краном для можливого відбору води з метою здійснення виробничого лабораторного контролю.

Для водозабірних споруд, розташованих на території об'єкта, на якій неможливе забруднення ґрунту та підземних вод, а також для водозабірних споруд, розташованих у сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах, розмір першого поясу ЗСО допускається зменшувати, але вони повинні становити не менше ніж 15 м та 25 м відповідно.

До захищених підземних вод відносяться води з напірних і безнапірних водоносних шарів, що мають у межах всіх поясів зони суцільну водонепроникну покрівлю, яка виключає можливість місцевого живлення з розміщених вище недостатньо захищених водоносних шарів.

Межа другого поясу ЗСО підземного джерела водопостачання повинна визначатись гідродинамічними розрахунками з урахуванням часу просування мікробного забруднення.

Межа третього поясу ЗСО підземного джерела водопостачання визначається розрахунком, коли враховується час проходження хімічного забруднення води до водозабірної споруди, який повинен бути більше прийнятого терміну експлуатації водозабірної споруди, але не менше ніж 25 років.

Для діючих водозаборів, навколо яких є невитриманий 1-ий пояс ЗСО, проект ЗСО розробляється спеціально.

Для діючих водозаборів централізованого питного водопостачання, які не мають встановлених зон санітарної охорони, їх проект слід розробити додатково.

Організація зон санітарної охорони навколо джерел водопостачання передбачає розроблення проектів землеустрою щодо їх встановлення згідно з вимогами чинного законодавства. Відповідно до статті 34 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», межі зон санітарної охорони та поясів особливого режиму встановлюються органами місцевого самоврядування за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства та у сфері державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства.

Проект зон санітарної охорони повинен передбачати основні санітарні заходи стосовно призначення кожного поясу зон санітарної охорони з метою усунення та попередження можливості забруднення води джерел централізованого водопостачання та водопровідних споруд.

Також пунктом 15.1.4 і 15.1.6 розділу 15 «Зони санітарної охорони» ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди» передбачено, що проект зон санітарно-захисних смуг водоводів слід розробляти

з використанням даних санітарно-топографічного обстеження територій, що заплановані до включення в їх склад, а також відповідних гідрологічних, гідрогеологічних, інженерно-технічних і топографічних матеріалів. При цьому розробляється частина проекту, яка стосується виконання санітарних заходів у межах проектованої зони санітарно-захисної смуги.

Таким чином, у разі відсутності, на теперішній час, визначених та організованих, у відповідності до вимог чинного законодавства, зон санітарної охорони для свердловини, власнику (балансоутримувачу) підземного джерела необхідно звернутися до органів місцевого самоврядування, про виділення земельної ділянки та розробки проекту землеустрою щодо визначення зон санітарної охорони. Після винесення відповідного розпорядження про виділення, з урахуванням генерального плану населеного пункту, земельної ділянки, можна звертатися до проектної організації з приводу розробки проекту зон санітарної охорони. Проектант здійснює розрахунки зон ЗСО, межі поясів визначають на карті.

Основні вимоги до складу проекту визначені ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди». Розроблений проект необхідно погодити відповідно до вимог чинного законодавства, в тому числі з центральним органом виконавчої влади, який реалізує політику у сфері дотримання санітарного законодавства. Зазначені повноваження покладені на Головне управління Держпродспоживслужби в Кіровоградській області.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у сфері питного водопостачання несуть відповідальність за порушення законодавства у сфері питної води та питного водопостачання, в тому числі, за порушення режиму охорони, господарської чи іншої діяльності в зонах санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання.

Вимогами Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» передбачено, що забезпечення дотримання режиму поясів особливого режиму санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого водопостачання покладається:

у межах першого поясу зон – на підприємства питного водопостачання або балансоутримувача свердловини;

у межах другого та третього поясів зон – на місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень, а також підприємства, установи, організації та громадян, які є власниками або користувачами земельних ділянок у межах цих зон.
